

CONCOVAL

Confederació de
Cooperatives

El cooperativisme valencià davant les eleccions autonòmiques

Maig de 2023

Més de la meitat de la població de la Comunitat Valenciana és cooperativista

El cooperativisme és un actor clau per a l'èxit de les estratègies de futur de les regions i els estats de la Unió Europea, que pot aportar solucions compartides a problemes socials com la desocupació, el repte demogràfic, la transició energètica o la discriminació. Perquè estem davant d'una fórmula empresarial:

- ✓ **Compromesa amb el territori.** Les cooperatives ni es venen ni es van.
- ✓ **Generadora d'ocupació estable i de qualitat.** Gran part de les persones que treballen en les cooperatives són sòcies, amb el major grau d'estabilitat al qual es pot aspirar.
- ✓ **Socialment responsable.** La cooperativa, per la seua pròpia definició ideològica, assumeix valors i principis que penetren la seua activitat econòmica i irradien una acció social i cultural, d'interés col·lectiu i general.

Les vendes de les cooperatives representen el 7,1% del PIB autonòmic

NOMBRE DE COOPERATIVES
2.611 empreses
OCUPACIÓ TOTAL
81.041 persones treballant
VENDES
7.950.572 milers €

Dades a 31/12/19. Font: CIRIEC-Espanya (2022)

Al voltant de tres milions de persones són sòcies d'alguna cooperativa valenciana

Les cooperatives amb seu en la CV representen el 15% de l'ocupació directa de les cooperatives espanyoles i València és la província espanyola amb més persones treballant en cooperatives.

Les cooperatives valencianes destaquen per la seua pluralitat, perquè són presents en tot el territori i n'hi ha de totes les grandàries i en tots els sectors econòmics.

Entre les cinc majors empreses de la Comunitat hi ha dues cooperatives.

En el sistema financer valencià les úniques entitats autòctones que queden són les cooperatives de crèdit, que continuen augmentant la seua quota de mercat.

El cooperativisme de treball associat és la fórmula preferida per les persones emprenedores per a crear empreses col·lectives participades.

Les cooperatives agroalimentàries són el principal agent de vertebració territorial i desenvolupament rural en la Comunitat, al mateix temps que avancen en el seu procés d'internacionalització, exportant més del 78% del valor de la producció comercialitzada.

Les cooperatives de consumidors, les de serveis, les elèctriques i les d'habitatges estan explorant noves fórmules de col·laboració i experimenten en els últims temps una notable expansió.

El cooperativisme d'ensenyament de la Comunitat destaca com a focus d'innovació pedagògica i constitueix el principal agent de l'ensenyament laic concertat, des d'educació infantil fins a postgrau.

Tot això fa del cooperativisme valencià un referent a Europa i a Espanya. De fet, un estudi recent realitzat per una consultora independent per a la Confederació Empresarial Espanyola de l'Economia Social (Cepes) revela que la Comunitat Valenciana és la comunitat autònoma en la qual major pes específic té el cooperativisme dins del conjunt de l'economia, sis punts per damunt de la mitjana del conjunt d'Espanya.

El cooperativisme en l'agenda política moderna

Les cooperatives constitueixen un sector socioeconòmic particular, però plenament integrat en la societat i economia que li envolta.

És just reconèixer que, en els últims anys, el cooperativisme valencià ha experimentat uns certs avanços i ha guanyat protagonisme en l'agenda política valenciana. En l'última legislatura s'han aprovat els dos primers plans biennals de suport i foment del cooperativisme, Fent Cooperatives, instrument fonamental per a maximitzar la contribució del cooperativisme al progrés socioeconòmic de la Comunitat. La publicació d'estos plans ha vingut a donar compliment a una resolució aprovada per unanimitat de Les Corts en 2013, en la qual s'instava expressament el Consell a elaborar un pla d'impuls del cooperativisme en la Comunitat Valenciana.

Esta manifestació de Les Corts s'insereix en un context de reconeixement internacional de la utilitat del model cooperatiu per al desenvolupament sostenible:

Els valors cooperatius s'han incorporat nítidament al discurs polític com a paradigma per a la transformació del model econòmic

- ✓ Organitzacions Internacionals com l'ONU, la OIT i l'OCDE reconeixen el paper de les cooperatives per al desenvolupament econòmic i social dels països. Per exemple, l'Agenda 2030 reconeix explícitament el paper de les cooperatives dins del sector privat per a aconseguir els objectius de desenvolupament sostenible.
- ✓ Les institucions europees (Parlament Europeu, Comité Econòmic i Social Europeu, Comité de les Regions, Consell d'Europa, Comissió Europea) també reconeixen el paper de les cooperatives i insten els governs a adoptar mesures per al seu foment. Cal destacar la comunicació de la Comissió Europea de 20 de maig de 2020, en la qual insta els Estats membres a implementar polítiques de suport a l'economia social.

Espanya reconeix la funció econòmica i social de les cooperatives en la seua Constitució de 1978 i impel·leix als poders públics a fomentar-les (art. 129.2). I l'Estatut d'Autonomia insta també el foment del cooperativisme (art. 80.4).

Fent-se ressò del mandat constitucional i estatutari, la legislació valenciana de cooperatives, ja des de la primera llei de 1985, obliga a la Generalitat a fomentar el cooperativisme: la llei vigent estableix que la Generalitat assumeix el compromís de realitzar una política de foment del cooperativisme i de les cooperatives, dins del més rigorós respecte al principi d'autonomia que informa aquestes entitats.”

Totes estes declaracions i regulacions se sustenten en la certesa que les cooperatives són portadores d'un model de desenvolupament eficaç a l'hora de fer front a grans desafiaments actuals com el canvi climàtic, les exclusions socials o la revolució digital, perquè constitueixen una fórmula empresarial democràtica i participativa que genera riquesa, ocupació, innovació, benestar social i cohesió territorial de manera més equitativa i sostenible.

Encara que les cooperatives han demostrat ser més resistents que la mitjana del sector privat durant les crisis econòmiques, el seu paper no se circumscriu a contextos d'adversitat

Decàleg cooperatiu per a una Comunitat més pròspera i inclusiva

Les necessitats d'un sector tan ampli i plural com el cooperativisme són, òbviament, molt diverses. Hem fet un esforç per a identificar les que, a mitjà termini, constitueixen les principals inquietuds globals del cooperativisme valencià.

1. Tercer pla Fent Cooperatives

Amb independència de l'imperatiu legal que està en la base del seu naixement, els plans Fent Cooperatives són un instrument de planificació imprescindible per a les polítiques públiques de la Generalitat en matèria de cooperatives, en la necessitat i la pertinència de les quals coincideixen tant Les Corts i el Consell com la Confederació de Cooperatives de la Comunitat Valenciana (Concoval), màxim òrgan de representació de les cooperatives i les seues organitzacions en l'àmbit autonòmic.

El propòsit del pla Fent Cooperatives és aconseguir una millora en la competitivitat de les cooperatives valencianes. En la pròxima legislatura hauran de redactar-se, aprovar-se i aplicar-se les edicions tercera i quarta del pla biennal. Per a això, proposem mantindre les mateixes premisses que en els dos primers:

- ✓ **Pla consensuat** entre el Consell i Concoval
- ✓ **Impacte transversal** que abast a tota classe de cooperatives i a totes les àrees de la Generalitat
- ✓ **Enfocament estratègic** alineat amb els objectius i línies d'acció descrits en els punts següents d'aquest document
- ✓ **Seguiment permanent** a través del control d'indicadors de progrés
- ✓ **Adequada dotació pressupostària** per a desenvolupar totes les mesures contingudes en el pla.

**El pla valencià
Fent Cooperatives
va ser posat com
a exemple
d'innovació en
polítiques
públiques en la
Cimera Europea
d'Economia Social
de 2021**

2. Participació del cooperativisme en el diàleg social

La interlocució pública i la participació en fòrums i plataformes amb presència dels agents socioeconòmics és la gran assignatura pendent del cooperativisme valencià.

És cert que en els últims anys s'han produït avanços en aquest sentit, però no han sigut suficients.

La Llei de Participació i Col·laboració Institucional assenyala expressament al cooperativisme com a agent col·laborador. Des del nostre punt de vista, aquesta circumstància ha de garantir no sols que no hi haurà reculades en matèria d'interlocució del cooperativisme, sinó que hauria de ser a més l'estímul perquè un govern valent s'atrevisca a enriquir el diàleg social mitjançant la incorporació de nous actors.

L'única forma que l'opinió del cooperativisme se senta a través dels seus legítims representants és que participem amb veu pròpia en els processos d'interlocució econòmica i social. La legislació no deixa lloc a dubtes a l'hora d'identificar a Concoval com l'única organització que està legitimada per a representar els interessos globals de les cooperatives valencianes (article 107 de la Llei de Cooperatives de la Comunitat Valenciana).

La Confederació ha mantingut sempre una actitud constructiva en els òrgans en què ha participat. El nostre propòsit sempre ha sigut, i continua sent, sumar. La nostra vocació és contribuir de manera activa i directa al progrés de la Comunitat. El que demanem és que el que es faça per a les cooperatives, es faça amb les cooperatives. L'absència del cooperativisme en alguns espais, com Labora, no té justificació raonable i ens perjudica de manera evident.

**És el moment
d'obrir el diàleg
social a nous
actors**

3. Gestió directa del Consell Valencià del Cooperativisme des de Concoval

El Consell Valencià del Cooperativisme és l'òrgan de promoció, assessorament i planificació de la política i legislació en matèria de cooperatives. Està adscrit a la conselleria competent en matèria de cooperatives (actualment, la d'Economia Sostenible).

Per a poder exercir adequadament les ambiciosos funcions que la llei li atorga, és necessari planificar el seu impuls a mitjà termini i involucrar de manera directa en la seua gestió a Concoval, entitat que designa a la meitat dels membres del Consell.

Actualment, ja s'està assajant aquest model de gestió compartida, **però cal proporcionar estabilitat i seguretat al procés, bé a través d'un encàrrec de gestió a Concoval o bé a través de la creació d'una fundació paritària la gestió de la qual siga assumida per la Confederació.**

L'objectiu és convertir el Consell Valencià del Cooperativisme en un referent dins de l'estat espanyol

Després d'uns anys d'una certa recuperació, aquest Consell té davant si importants reptes de cara a la pròxima legislatura:

- ✓ Aprovació d'un nou pla estratègic que orient i guie l'acció del Consell Valencià del Cooperativisme en els pròxims anys.
- ✓ Renovació de les corts d'àrbitratge, conciliació i liquidació
- ✓ Posada en marxa de la mediació cooperativa
- ✓ Digitalització dels processos en els quals intervé
- ✓ Control i seguiment de l'activitat dels seus àrbitres i liquidadors per a garantir la qualitat del servei
- ✓ Avaluació contínua dels indicadors del pla Fent Cooperatives.
- ✓ Exploració de noves fórmules per al foment i extensió del cooperativisme en la Comunitat
- ✓ Millora del marc jurídic cooperatiu

4. Harmonització de la política de foment del cooperativisme per a optimitzar l'aplicació de fons europeus

La crisi de la COVID-19 i la convulsa situació geopolítica han augmentat el protagonisme de les institucions europees per a la recuperació econòmica. El mecanisme NextGenerationEU ha creat un nou recurs: els PERTE (Projectes Estratègics per a la Recuperació i Transformació Econòmica).

Espanya és l'únic país europeu que compta amb un PERTE específic per a desenvolupar l'Economia Social (i de les Cures), la qual cosa suposa una oportunitat per al desenvolupament cooperatiu si els fons associats al projecte es canalitzen adequadament i es gestionen amb criteris de proximitat i capil·laritat.

Els programes autonòmics de foment del cooperativisme han de ser revisats per a publicar unes **noves bases reguladores alineades amb les prioritats europees**, que coincideixen a més amb les que inspiren el pla Fent Cooperatives:

- ✓ Transició ecològica
- ✓ Transformació digital
- ✓ Cohesió social i territorial
- ✓ Igualtat de gènere

A més, ha de garantir-se **l'adequada dotació pressupostària** que permeta desplegar les diferents línies d'ajuda d'acord amb criteris moderns, viables i raonats.

Igualment, és fonamental que la gestió de les ajudes siga àgil, eficient i transparent. La falta de recursos en l'òrgan gestor i unes línies d'ajudes antiquades han minvat l'impacte del programa d'ajudes al cooperativisme de la Generalitat. Urgeix imposar en aquesta àrea una **gestió eficaç i orientada al beneficiari**.

Les ajudes a cooperatives han de ser revisades per a alinear-se amb les prioritats europees, al mateix temps que es garanteix la seua adequada dotació pressupostària i una gestió àgil i transparent

5. Foment del cooperativisme en l'ensenyament reglat

Més enllà de qualsevol consideració de caràcter ètic, els éssers humans estem predisposats a l'acció col·lectiva. Traslladat aquest principi universal a l'activitat empresarial, la cooperació és l'actitud més "natural" i la que millor pot contribuir a un desenvolupament econòmic integral i sostenible.

Quan parlem de la necessitat d'impulsar el model cooperatiu no estem apel·lant al buenisme, sinó exigint una transformació. I no hi ha eina de transformació més poderosa que l'educació.

Educar en la cooperació és la millor manera d'assegurar el relleu generacional en les cooperatives i de garantir el futur en una societat que es vol responsable, compromesa i sostenible

Per això, la cooperació ha d'ensenyar-se en tots els nivells de l'educació reglada, des de la infantil fins a la universitària. I, en cada nivell, ha de fer-se de la manera que millor convinga a l'edat i condició dels seus destinataris: bé des del punt de vista dels valors, o bé des de l'enfocament la pràctica cooperativa. Centrant-nos en aquesta segona perspectiva, l'acció es concreta a donar a conèixer a la nostra joventut els principis i valors de l'opció cooperativa a l'hora d'abordar una iniciativa empresarial. Per a això, proposem tres actuacions concretes:

- ✓ **Aprofundiment en la fórmula cooperativa en els ensenyaments universitaris** relacionats amb qüestions empresarials i mercantils
- ✓ **Representació directa de Concoval en el Consell Valencià de la Formació Professional**
- ✓ **Promoció de les cooperatives escolars com a eina pedagògica**

Estos plantejaments estan completament alineats amb el desenvolupament de l'Agenda 2030 i la consecució dels Objectius de Desenvolupament Sostenible de Nacions Unides.

6. Impuls de la col·laboració públic-privada amb les cooperatives i interlocució especialitzada en l'Administració pública

Per la seua pròpia naturalesa jurídica, pels seus valors, per la seua àmplia xarxa territorial i pel seu compromís amb la qualitat de vida de la ciutadania, el cooperativisme constitueix un model idoni per a col·laborar amb els poders públics en la prestació de serveis públics.

Les cooperatives estan preparades per a assumir en condicions òptimes i amb la màxima rendibilitat social la corresponsabilitat en la gestió de serveis com l'ensenyament, l'atenció a persones dependents, l'habitatge o el transport.

Impulsar la col·laboració públic-privada amb les cooperatives per a satisfer l'interés general és una estratègia que hauria de ser incorporada a l'Administració autonòmica, amb personal especialitzat en matèria cooperativa que siga capaç d'explotar tota la potencialitat d'aquestes aliances.

Per a això, proposem:

- ✓ **Inclusió de clàusules socials i reserves de contracte en els processos de compra i contractació** per part de les Administracions Públiques autonòmiques i locals, conforme preveu la Llei de Contractes del Sector Públic.
- ✓ **Cessió de sòl públic a cooperatives sense ànim de lucre** per a desenvolupar activitats relacionades amb la iniciativa social.
- ✓ **Posada de sòl a la disposició de les cooperatives d'habitatges** per a la promoció i gestió d'habitatge assequible.
- ✓ **Atenció singular al cooperativisme en l'ecosistema emprenedor de la Generalitat**

Perquè la interlocució siga eficaç i les polítiques públiques de foment del cooperativisme multipliquen el seu impacte, es necessiten en l'Administració autonòmica persones que coneguen les particularitats de les cooperatives

7. Millora del marc jurídic que regula el cooperativisme

El foment del cooperativisme a través d'una legislació adequada és un mandat constitucional per a tots els poders públics. Això significa, no sols que no pot discriminar-se a les cooperatives en les lleis, sinó que ha de prevaldre l'interés del legislatiu per garantir que el seu marc jurídic substantiu s'ajuste a una realitat i necessitats canviants.

En els últims anys s'han impulsat dos grans projectes legislatius que esperem veure publicats abans de conclouga l'actual legislatura:

- ✓ **Reforma de la Llei de Cooperatives de la Comunitat Valenciana**, conforme a una proposta feta per Concoval.
- ✓ **Nou Reglament del Registre de Cooperatives** (que substituirà al vigent, de 1986).

El funcionament àgil i eficient del Registre de Cooperatives és una necessitat peremptòria per al desenvolupament i constitució d'aquesta classe d'empreses: és imprescindible que compte amb recursos suficients i especialitzats

Estes dues normes són de cabdal importància per al desenvolupament del cooperativisme valencià a curt termini. D'una banda, la modificació de la llei autonòmica permetrà desenvolupar l'impuls de les cooperatives polivalents, introduirà figures noves com les cooperatives d'emprenedoria, afavorirà la utilitat pública de les cooperatives a través de la seua col·laboració de les Administracions públiques i, en general, millorarà el funcionament intern de les nostres empreses. Així mateix, l'adaptació legislativa del Registre de Cooperatives modernitzarà un ens ancorat encara en el segle XX. En l'última etapa de l'actual legislatura, el Registre de Cooperatives ha realitzat un encàrrec de gestió en favor del Registre Mercantil amb el propòsit de guanyar agilitat i seguretat jurídica en els tràmits. Dins del marc que establirà el nou Reglament, és imprescindible que aquest encàrrec de gestió es desplegue sense perjudici que el propi Registre de Cooperatives compte amb recursos suficients, i assegurant en tot cas el respecte a les particularitats de les cooperatives i el manteniment d'una interlocució fluida i permanent amb Concoval.

8. Priorització de la fórmula cooperativa en les comunitats energètiques

La transició energètica exigeix canvis urgents en els models de producció, distribució i consum d'energia per a aconseguir una major sostenibilitat.

El canvi climàtic és una amenaça real: cal transformar el sistema per a potenciar la generació basada en energies renovables i per a reduir les emissions.

En la Comunitat Valenciana partim d'una realitat secular d'intervenció ciutadana en el subministrament elèctric. Ací es concentren més del 80% de les cooperatives elèctriques existents en tota Espanya. Estes cooperatives, integrades per persones i empreses que són consumidores i usuàries d'energia, són les precursoras directes de les comunitats energètiques.

Els principis que, des del nostre punt de vista, han de regir en la transició energètica són democratització, equitat i acceleració. Les cooperatives poden garantir-los. Per això proposem donar prioritat a la fórmula cooperativa en la constitució de comunitats energètiques, a través de les següents accions:

- ✓ **Creació i divulgació de les eines necessàries per a facilitar la constitució de noves comunitats energètiques amb fórmula cooperativa.** Estes eines han de desenvolupar-se idealment en col·laboració amb l'Administració autonòmica i local.
- ✓ **Creació d'un context legal i polític adequat per a la transformació en cooperatives de comunitats energètiques constituïdes mitjançant altres fórmules jurídiques** (especialment, associacions). Ja la reforma en curs de la Llei de Cooperatives de la Comunitat Valenciana introdueix una disposició en aquest sentit, el desenvolupament del qual exigirà una acció coordinada per part de la Generalitat.

El cooperativisme té l'experiència, la vocació i les condicions precises per a convertir-se en la fórmula idònia de desenvolupament de comunitats energètiques, tant en l'àmbit ciutadà com industrial

9. Maximització de la contribució a la lluita contra el despoblament

Volem que la Comunitat Valenciana lidere la contribució del cooperativisme al repte demogràfic a nivell d'estat espanyol i es convertisca en una referència fins i tot europea. Necessitem per a això:

- ✓ Reconeixement del cooperativisme com un aliat imprescindible per a desenvolupar les polítiques antidespoblació i per a assegurar l'equilibri social i territorial de la Comunitat
- ✓ Atenció especial a les necessitats de les cooperatives implantades en municipis en risc de despoblació

El cooperativisme ha de complementar o suplir la iniciativa pública allà on aquesta no arribe i sempre des d'una òptica de polivalència, transversalitat i col·laboració públic-privada.

Sense economia, no hi ha desenvolupament rural: s'ha de generar un entorn on siga possible el desenvolupament professional i empresarial. Per a això, l'agricultura és necessària, però no és suficient: s'ha de partir dels agents que ja estan en el territori (que en el medi rural són les cooperatives agroalimentàries), però **s'ha de superar la visió estrictament agrària i abordar la dinamització del medi rural des de la polivalència, que és un concepte jurídic que va més enllà de la multifuncionalitat i que exigeix el concurs de nous actors cooperatius** que actuen en l'àmbit d'habitatge, l'educació, la prestació de serveis a la ciutadania, el subministrament de béns, el transport, la intermediació financera, l'energia...

Invertir en un medi rural despoblat no és, en general, rendible. Per tant, ningú ho farà si no són les cooperatives: ha d'haver-hi un component de vocació social, un interès més enllà de l'estrictament mercantil, en els agents que hauran de protagonitzar el canvi en el medi rural. I les cooperatives ho tenim.

Però eixa falta de rendibilitat econòmica necessita ser compensada per les Administracions públiques a través de projectes de col·laboració públic-privada entre els Ajuntaments (principalment) i les cooperatives.

10. Creació d'un LAB d'innovació social liderat pel cooperativisme

El potencial innovador i transformador del cooperativisme és notable. Les cooperatives tenim una contrastada capacitat per a abordar necessitats col·lectives i reptes socials mitjançant un model de gestió alternatiu i solidari que empodera a la ciutadania i genera canvis favorables en la societat.

El cooperativisme és un espai d'innovació social en matèria de governança i d'aportació de valor a la societat.

Si entenem la innovació social com un procés de generació de models de gestió, productes, serveis i enfocaments diferents que creen valor i aporten solucions per a i amb la societat, no hi ha força més innovadora en el terreny empresarial que el cooperativisme.

La nostra proposta és crear un laboratori específic d'innovació social, liderat pel cooperativisme, com a espai d'experimentació i aprenentatge que oferisca a la societat civil, a les institucions públiques, a les empreses i a les organitzacions, eines per a trobar noves solucions que els permeten enfrontar els desafiaments del desenvolupament d'una manera eficient i adaptada al context de la Comunitat Valenciana. **El LAB que proposem estaria vinculat a l'Estratègia d'Especialització Intel·ligent de la Comunitat Valenciana (S3)** i podria desenvolupar qüestions com:

- ✓ Vivenda col·laborativa
- ✓ Emprenedoria d'impacte
- ✓ Responsabilitat Social Empresarial i ODS
- ✓ Igualtat de gènere
- ✓ Relleu generacional
- ✓ Digitalització inclusiva

I molts més temes. Perquè podem i volem ser protagonistes del canvi.

Per a obtenir una visió completa de les necessitats del cooperativisme valencià, a les qüestions generals incloses en este document hauran d'afegir-se les reivindicacions que traslladen les diferents organitzacions associatives sectorials del cooperativisme, totes elles reunides en el si de la Confederació.